

Intervju z dekanom DOBA Fakultete profesorjem Rastom Ovinom

dr. Petra Cajnko

P.C.: Kako sedaj ocenjujete vašo odločitev, da se priključite DOBA Fakulteti kot dekan?

R.O.: Takrat pred letom in več sem spoznal, da je vabilo direktorice Jasne Dominko Baloh bila zame pravzaprav edina in najboljša izbira. Z veseljem sem leto poprej sprejel povabilo dekana EPF, da podaljšam moj angažma kot profesor na Univerzi v Mariboru še za eno leto, a sem kmalu spoznal, da me le delo v predavalnici ne privlači več. To sem želel prepustiti mlajšim. Po drugi strani sem tudi želel izkoristiti priložnost in se priključiti uspešnemu projektu z znanjem, ki ga verjetno nekaj tudi imam – na Univerzi v Mariboru sem imel vse vodstvene zadolžitve razen rektorske. Bili sta sicer še povabili iz Ljubljane in iz Hrvaške, kjer pa je šlo za projekta v res začetni fazi. V takšne pa se v mojem obdobju kariere enostavno ne gre.

P.C.: Kako ste čutili in še čutite kulturno spremembo, ki jo s tem preходом gotovo doživljate?

R.O.: Skozi vso mojo kariero sem zasebni sektor – seveda v gospodarstvu, videl kot temeljni pogoj za doseganje večje učinkovitosti. Tudi kot dekana Ekonomsko – poslovne fakultete me je kar nekajkrat obšla misel, kako lepo bi bilo imeti zasebnega lastnika. Kot ekonomist lahko razumem trajnostno poslovanje in sodelovanje vseh deležnikov le na temelju proračunskih omejitev in optimiziranja znanja in vloge kolegov. To načelo se lahko zelo izkrivi, če je upoštevanje načel dobrega gospodarjenja stvar poljubne posameznikove izbire ali pa če netransparentno financiranje pripelje do oblikovanja ne vem kakšnih vse »pravice«, ki predvsem škodijo napredku in rasti ustanove. Na koncu so žrtve študenti, saj v takšnih razmerah učitelji optimizirajo svoj položaj, za študente pa ne ostane dosti prostora. Po drugi strani pa sedaj kot akademski vodja seveda nekoliko pogrešam akademsko klimo, ki smo jo imeli na institutu fakultete, ki sem ga nekaj let tudi vodil. Seveda pa razumem razloge, zaradi katerih kolegi niso na fakulteti prisotni več časa in poskušam v časovnem okviru, ki ga imamo na razpolago, doseči čim več za uveljavitev fakultete tudi kot centra novega znanja.

P.C.: Kakšen je vaš odnos do online študija – tukaj ima DOBA Fakulteta velik ugled?

R.O.: To tehnologijo šele spoznavam, oziroma jo počasi osvajam. Predavanja potekajo seveda povsem drugače kot pri klasičnem študiju. Moja pričakovanja so bila predvsem kritična, a so se po tem, ko sem izvedel prva predavanja, spremenila. Res je, da ni obojestranskega vizualnega stika. Zato pa so študentje mnogo bolj aktivni, kot v predavalnici, kjer se zgleda držijo nazaj, češ kaj bodo rekli drugi, ker se oglašajo. Priprava gradiv je prav tako zahtevna, poleg tega pa učitelja podpira še vodja programa in online mentor. Kako resno je fakulteta stopila na pot online študija, ne dokazuje le najvišja evropska akreditacija UNIQA, temveč tudi dejstvo, da imamo več tutorjev, ki jih imenujemo online mentorji, kot učiteljev.

P.C.: Kako bi opisali vaš odnos z vašo dosedanjo univerzo?

R.O.: Upam, da lahko takoj odgovorim, da se glede osebnih odnosov ni nič spremenilo. Še več – mogoče sem tudi odšel na tak način, ki ga večina kolegov sprejema kot korektnega, zaradi česar se je medsebojno spoštovanje lahko še izboljšalo. Seveda povsod lahko pride do problemov in kot vemo, se je v zadnjem času očitno zmanjšalo medsebojno zaupanje med kolegi na moji prejšnji fakulteti. Za to mi je seveda žal, še toliko bolj, ker vidim, da to ovira večji prispevek akademske sredine Mariboru, za to pa je le ena stran ali celo oseba mnogo premalo.

P.C.: Mislite tukaj na vaš odstop kot predsednika Društva ekonomistov v Mariboru v decembru 2015?

R.O.: Ja. Ugotovil sem, da nimam zmogljivosti, da bi v teh razmerah sam saniral članstvo društva, ki je v zadnjih dveh desetletjih izgubilo stik z mlajšimi ekonomisti, predvsem pa pozabilo na to, da je za druženje ekonomistov v Mariboru temeljni steber Ekonomsko-poslovna fakulteta. To enostavno pomeni, da lahko kaj naredi le predsednik društva, ki bo lahko sogovornik s fakulteto kot institucijo. Zaenkrat pa je na žalost pomembno, s katere institucije ta predsednik prihaja.

P.C.: Po stroki ste makroekonomist. Kakšen je lahko vaš prispevek na poslovni šoli, kot je DOBA Fakulteta?

R.O.: Seveda ekonomisti verjamemo, da je ekonomija tudi mati poslovnih ved. Moje poslanstvo na fakulteti je sedaj dvigovati kakovost akademskega dela in sodelovati pri njeni rasti v koristno univerzo poslovnih ved. Vseeno nisem zgubil stika z ekonomsko politiko in še naprej odgovarjam na vprašanja novinarjev slovenskih medijev pri oblikovanju poročil o gospodarskih razmerah. Upam tudi, da se bom lahko kot mentor izkazal še komu od mladih nadarjenih, široko izobraženih in motiviranih doktorjev ekonomije ali poslovnih ved.

P.C.: Kaj so po vašem mnenju merila za te lastnosti?

R.O.: Najprej izobrazba: ta mora biti po mojih izkušnjah čim bolj temeljna (filozofija, matematika, fizika, biologija). Ekonomija in še posebej management sta lahko le nadgradnja. S študijem temeljnih znanosti človek pridobi po mojem mnenju glavna intelektualna orodja, da se lahko spopade z najzahtevnejšimi vprašanji ekonomije in poslovanja. Ta se že v bližnji prihodnosti kažejo kot res zahtevna, vsaj trenutno pa za najpomembnejša od njih – kako prekiniti z nerazumnimi razlikami v bogastvu znotraj zahodne družbe in kako na trg dela vključiti mlade, ki smo jih generacije staršev vzgajali v ekonomsko nesamostojne osebnosti, praktično nimamo odgovorov. Motivacijo spoznaš praktično takoj ob nastopu človeka in se odraža v tem, kako daleč je kandidat pri spoznanju o svojem poslanstvu. Želja po zaslužku, navideznem napredovanju in svobodi pri razpolaganju s časom doslej na slovenskih univerzah ni dala dobrih rezultatov. Zgleda, kot da so mladi z omenjenimi pozitivnimi lastnosti našli pot v tujino.

P.C.: In kakšne izkušnje imate doslej z mladimi znanstveniki, ki ste jim pomagali?

R.O.: Ne bi rekel, da sem jim pomagal. Imeli so nekaj že v sebi in jaz sem bil očitno ob pravem času na pravem mestu. Glede teh mojih izkušenj ni nič drugače, kot je v realnem življenju. Vsi moji kandidati so, lahko rečem, zelo uspeli. Kar nekaj jih je naredilo velik preobrat v študiju oziroma v karieri. Vmes pa je tudi kakšen, kjer se je kasneje izkazalo, da je bil cilj le doseči privilegije, ki jih nekateri še vidijo na univerzi. Ne morem nič za to in še enkrat bi ravnal enako.

P.C.: Ste tudi sami imeli dobrega mentorja?

R.O.: Vsekakor mi je pokazalo pot kar nekaj kolegov. V prvi vrsti pa sta bila to moj predstojnik na Ekonomsko-poslovni fakulteti prof. dr. Tine Lah in mentor na podoktorskem študiju na Philippsovi Univerzi v Marburgu prof. dr. Alfred Schüller.

P.C.: Za kaj ste jima najbolj hvaležni?

R.O.: Najprej za to, ker sta me zmeraj vračala k najpomembnejšim ekonomskim teorijam in sem se tako na EPF zmeraj nekako znašel pri najzahtevnejših predmetih. Tine Lah je zahteval, da sem nenehno povezan s tujino, oba skupaj pa sta v meni utrdila prepričanje, da si uspešen v poklicu le, če se okolje zanima za tvoje mnenje. Predavati iz knjig in izpraševati nebogljene

študente, ki komaj čakajo na oceno, zna vsak. Osnovna teoretična podlaga je razlog za to, da lahko hitro odgovoriš na vprašanja novinarjev in javnosti. Vsega in vseh podatkov seveda ne moreš poznati, so pa realni ekonomski problemi vsaj v Sloveniji že zdavnaj obdelani v bogati ekonomski teoriji in ni treba veliko odkrivati. Včasih pa je res potreben dober refleks, da znaš že ob postavljanju vprašanja poseči po veliki zakladnici ekonomske teorije.

P.C.: Kje ste pridobivali formalno izobrazbo?

R.O.: Diplomiral sem na takratnem VEKŠ v Mariboru, magistriral na Ekonomski fakulteti Univerze v Zagrebu in doktoriral na Ekonomski fakulteti Univerze v Beogradu. Kot rečeno pa sem podoktorski študij opravljal v Nemčiji.

P.C.: Za naše razmere je to kar pisana pot.

R.O.: Ja, Tine Lah me je nenehno opozarjal, da ne smem akademskih nazivov dosehati na domači fakulteti.

P.C.: Boste na DOBA Fakulteti tudi predavali?

R.O.: Ja, na podiplomskem študiju ponujam predmet »Economic Policy in Media Interpretation«. Pri tem predmetu lahko najbolje združim to, kar želim, da je moj prispevek h kompetencam študentov: poznavanje makroekonomije in ekonomske politike in spremljanje ter komentiranje gospodarskih razmer. Opravil sem že predmet s prvo skupino podiplomskih študentov in sem bil nad njihovim zanimanjem in izdelki zelo prijetno presenečen. Res je, da gre na naši fakulteti večinoma za zrele in zainteresirane študente, a moram upoštevati, da so šele preko obnovitve znanj iz ekonomske teorije te lahko uporabili na realnih primerih, ki sestavljajo preizkuse znanja pri tem predmetu.

P.C.: In kako gledate na trenutne gospodarske razmere v Sloveniji?

R.O.: Gospodarska rast v Sloveniji je že od osamosvojitve naprej v glavnem odvisna od izvoza, kar pomeni, da na nas zelo vpliva, kako poteka gospodarjenje pri naših pomembnih zunanjetrgovinskih partnerjih. Kot sodobnik tranzicije in še posebej kot podoktorski študent v tujini v tistem času, bi seveda raje videl, če bi takrat vplivni kolegi in politiki upoštevali izkušnje in brali ekonomijo iz virov iz gospodarsko uspešnih držav. Mogoče je bilo preveč samoljubja, da se je velikokrat poskušalo opravičevati svoja stališča pred tranzicijo in je bila tako že kar na začetku barka naravnana v napačno smer. Danes imamo pred sabo materialna dejstva, da moramo zapirati ali praktično podarjati podjetja, na katera smo nekoč stavili.

P.C.: Ste lahko konkretnjši?

R.O.: Namesto, da bi se ljudem prikazovalo tržno gospodarstvo kot gospodarstvo čistih računov in kjer ljudje dobijo priložnost, da samoodgovorno odločajo o sebi, se je dopustilo, da je med ljudmi zavladala predstava, da bomo imeli v tržnem gospodarstvu visoke plače in bomo lahko kupovali prej tako željene proizvode z zahoda. Ko se ta perspektiva zlomi, nastopajo isti pridigarji z gesli, kot smo jih poznali pri političnih veljakah v prejšnjem sistemu: zahod nam je sovražen, želijo nas izkoriščati in njihovim idejam moramo kljubovati in se jim upirati. Politični trg v Sloveniji še ni dovolj razvit, da bi učiteljem, ki pridigajo državo kot nekoga, ki je dolžan za nas in namesto nas storiti vse in ki bo na koncu zmeraj pomagal, pokazal vrata. Dejstvo je, da sta pri nas zasebni sektor in odprto tržišče dežurna krivca za izkoriščanje, država pa da bo na koncu poskrbela za socialne pravice, ki nam gredo. Z državo, ki je nekje tam zgoraj, se zaradi reformnih primanjkljajev poistovetijo tudi podjetja, od katerih se pričakuje, da bodo nudila socialno varnost ne glede na tržne razmere. Na žalost pa je v Sloveniji zelo prisotna tudi praksa, po kateri je moč v podjetju in organizaciji zmeraj kaj vzeti še kaj zase. Pogost izgovor je, češ da tako delajo tudi drugi, sploh oni tam zgoraj. Ni treba

veliko kazati s prstom: res je, da v podjetjih in ustanovah tega ne delajo vsi, zagotovo pa vsi za to vedo. To je pokazatelj naše zaostalosti.

P.C.: Kakšen zgled so tukaj lahko univerze?

R.O.: Trenutno žalosten. To ni dobro in spodjeda temelje pozitivnih vrednot, ki bi morale prihajati od tam. Ob številnih pozitivnih učinkih za družbo, se je ob razkritju nepravilnosti pokazal nerazumljivo aroganten odnos do denarja davkoplačevalcev. Ne le, da sta plitko opravičevanje in aroganca ob odkritju nepravilnosti žaljiva za davkoplačevalce, iz nje je videti tudi skromno znanje, ki so ga kolegi, ki to prakso opravičujejo, uspeli prinesiti z obiskov tujih univerz, ki pa so jih spet plačali davkoplačevalci. Pred časom sem vprašal uglednega kolega z Univerze v Ljubljani, kako to, da niso prenesli nobene od znanih in poštenih praks z univerz v tujini. Odgovor je bil, da so preverjali tuje modele, a da so bile razlike tako velike, da se jim je ta, ki mu sledijo in o katerem danes beremo v črnih kronikah, zdel povsem primerljiv. Ostal sem brez komentarja. Dejstvo je, da finančne prakse, ki jih javnost očita nekaterim profesorjem, v tujini niso poznane, saj so jih doslej učinkovito preprečevali. Z ekscesi pa opravijo zelo hitro; rektorji, dekani in takoj zatem pravosodje.

P.C.: Katere rezultate vašega delovanja na DOBA Fakulteti bi lahko izpostavili?

R.O.: Poskušam se osredotočati na ustvarjalnost in sodelovanje med člani Raziskovalne skupine fakultete. Menim, da je doslej teh rezultatov kar nekaj. Vsekakor gre za to, da med kolegi skušam vzpostaviti klimo, kjer moramo napredovati na področju odkrivanja novega znanja in ga komunicirati (po možnosti) z mednarodno akademsko javnostjo. Sem spada povezovanje med kolegi tudi pri raziskavah in pisanju člankov in poglavij v knjigah. Seveda je to povezano z napredovanji v nazivih. Zatem so tukaj študentje – pripravili smo ciljno naravnan pripomoček za pisanje magistrskih nalog, ki bi morala biti študentom in mentorjem v pomoč, zaradi njega pa upamo tudi na višjo kakovost teh nalog. Na področju uveljavljanja fakultete v širši javnosti sem izkoriščal priložnost, da so se do sedaj mediji zanimali za moje mnenje. Tam seveda nastopam kot član fakultete. Ne morem pa mimo brez uspešno izvedene okrogle mize »Znanost in družba – kako ji znanstveniki vračamo«, ki je bila decembra 2015 na DOBA Fakulteti. Nanjo smo uspeli pritegniti najuglednejše ustvarjalce z obeh največjih slovenskih univerz, kar je gotovo znak, da smo izbrali relevantno temo. Seveda se nameravamo tudi poslej pojavljati na parketu, ki je bil doslej rezerviran le za javne univerze. Sodeč po vabilih na podobne razprave, ki prihajajo na fakulteto od takrat naprej, je ta dogodek pustil ustrezno sled. Veselim se priložnosti, ki jo s tem dobivajo mlajši kolegi.

P.C.: Kateri so vaši cilji za naprej?

R.O.: Vsekakor nadaljevati na doseženih rezultatih v smislu strateških ciljev fakultete. Večina prizadevanj bo še naprej usmerjena na študente in na učitelje. Tukaj bomo seveda izkoristili pozitivno klimo, ki se je ustvarila pri mreženju med predmeti, kar postaja znamka naše fakultete. Študente bomo poskušali še bolj zainteresirati za sodelovanje pri projektih z učitelji, slednje pa k temu, da bi študente še bolj videli kot potencialne partnerje v tem, kar delajo. Zatem je tu prispevek, ki ga moram dati k poti fakultete v druge države in pa sodelovanje pri prilagajanju programa sodobnim razmeram na trgu dela in voditeljskim praksam, ki si k nam na žalost le počasi utirajo pot. Na fakulteto gledam tudi kot na odprto akademsko skupnost. Zato me še posebej veseli, da pri pripravi znanstvenih objav lahko sodelujemo s kolegi z drugih akademskih institucij in praks. Ob tem pa imam, kot rečeno, kar naprej izvečeno anteno za vrhunske mlade znanstvenike, s katerimi bi lahko skupaj še izboljšali znanstveno-raziskovalni opus DOBA Fakultete.

P.C.: Kdaj lahko pričakujemo na DOBA Fakulteti izvajanje doktorskega programa? Oziroma,

kje tiči razlog, da tega programa še ni?

R.O.: Razlog je v tem, da se vodstvo fakultete zaveda, da je za doktorski študij potrebna ustrezna znanstveno-raziskovalna podlaga na lastni instituciji in da je temeljiti na uvoženi znanosti tek na kratke proge. Na tem področju imamo jasno začrtane cilje in še posebej znotraj Raziskovalne skupine fakultete nastaja opus, ki bo lahko v letu ali dveh podprl prijavo oziroma akreditiranje tudi tretje stopnje študija na fakulteti.

P.C.: Kakšno vlogo pri tem ima revija Mednarodno inovativno poslovanje, katere uredništvo ste tudi prevzeli? Ste jo poznali, že preden ste se priključili DOBA Fakulteti?

R.O.: Ne, nisem ji sledil in to iz razumljivih razlogov. Kot predstojnik instituta na prejšnji fakulteti in kot vodja programske skupine sem moral spremljati in se pri objavah osredotočati na mednarodno indeksirane revije. Tako je tudi sedaj eden glavnih ciljev, da našo revijo uvrstimo v neko mednarodno bazo. Menim, da bi ob vsem, kar smo pri njej že dopolnili: mednarodni uredniški odbor, navodila za avtorje, anonimni recenzijski postopek, navodila za recenzente, to slej ko prej moralo uspeti. Revija mora izpolnjevati akademske standarde, pri tem pa namenjati velik poudarek še dvema področjema. Eno je področje prakse, kjer želimo, da bi revija postala forum tudi za izmenjavo izkušenj najuglednejših managerjev – temu je namenjeno objavljane študij primerov. Drugo področje pa je prinašanje rezultatov raziskav in izkušnje na področju online študija in pedagoške odličnosti, ki je gotovo ena od znamk DOBA Fakultete. Ob vsem skupaj bomo upoštevali kot uspeh, če se bo še posebej v soavtorstvu z učitelji pojavljalo vse več naših študentov. Razumljivo je, da moramo narediti vse, da na tem forumu nastopajo tudi nosilci znanja in prakse prihodnosti.

P.C.: Ali se ne bojite rezerviranosti potencialnih avtorjev, ki bi jih odvrčal strožji recenzijski postopek?

R.O.: Verjamem, da bomo z višjimi kakovostnimi merili kvečjemu pritegnili najboljše avtorje. Seveda pa gre tukaj za tekmo s časom: da bi bili za njih zanimivi, moramo biti uvrščeni v mednarodne baze znanstvenih in strokovnih revij. Glede recenzijskega postopka pa menim, da je dejansko s tem, ko je postal anonimen, postal tudi strožji. Vendar pa je tukaj uredniška politika jasna: recenziranje ni namenjeno zavračanju prispevkov, temveč je to odlična priložnost za vse: recenzenti se seznani z novostmi, avtorji prejmejo odkrito mnenje kolega, bralci pa lahko upoštevajo prispevke in mnenja avtorjev v reviji kot preverjene.

P.C.: Koliko sredstev, če sploh kaj, namenja država za vsakega vašega študenta na vaši fakulteti? Ali se ob takšnem načinu financiranja sploh lahko preživi?

R.O.: DOBA Fakulteta ni med zasebnimi visokimi šol, ki imajo od države koncesijo za izvajanje študija. Smo popolnoma odvisni od lastnih virov in smo ponosni, da kljub splošnim trendom upadanja števila študentov vzdržujemo zanimanje, ki omogoča kakovostno izvajanje naših programov. Pri tem se zelo posvečamo vsem vrstam inovacij, kar je za zasebni sektor seveda neizogibno, če želi obstati. Tukaj so programske, pedagoške inovacije, tehnološke in seveda tudi na področju marketinga. Osnovno vodilo pri tem so relevantne kompetence, ki omogočajo našim diplomantom dober položaj in napredovanje na trgu dela.

P.C.: Hvala za vaše odgovore. Bi želeli še kaj dodati?

R.O.: Hvala tudi vam za priložnost in za zanimanje za moje mnenje. Veselim se skupaj z avtorji ustvarjati revijo, ki bo postala vse pomembnejši forum na področjih, ki jih pokriva fakulteta. Bralce, ki so prebrali ta prispevek pa vabim, da sprejmejo izziv in se nam javijo s svojim prispevkom ali z zamislijo, kako bi lahko v reviji nagovorili katerega od relevantnih problemov gospodarske prakse.

